

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 14 ΜΑΪΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 53: «Το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας ξεπέρασε, με την έλευση των προσφύγων, το 1.000.000 κατοίκους και, φυσικά, δεν μπορούσε πλέον να υδρεύεται με το χρονολογούμενο από τους ρωμαϊκούς χρόνους Αδριάνειο Υδραγωγείο. Τη λύση του ζητήματος ανέλαβε το 1925 η αμερικανική εταιρεία ΟΥΛΕΝ, με την κατασκευή του φράγματος και της τεχνητής λίμνης στο Μαραθώνα.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 77: «Οι ορεινοί απαρτίστηκαν από διάφορες ομάδες (υπό τον Δ. Γρίβα και τον Κ. Κανάρη) με κοινό στόχο την αντίσταση στην πολιτική των πεδινών. Βρήκαν υποστηρικτές μεταξύ των μικροκαλλιεργητών, των κτηνοτρόφων, των εμπόρων και των πλοιοκτητών. Αποτελούν μια από τις δύο μεγάλες παρατάξεις που συγκροτήθηκαν στην εθνοσυνέλευση του 1862.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 208: «Με τον Οργανικό Νόμο του 1900, δόθηκε λύση σε ακανθώδη εκκλησιαστικά ζητήματα, όπως ήταν η σχέση της Εκκλησίας της Κρήτης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η εκλογή Μητροπολίτη και Επισκόπων. Το βασικό σχήμα, που ισχύει με μικρές τροποποιήσεις έως σήμερα, είναι ένα καθεστώς ημιαυτόνομης Εκκλησίας, της οποίας ο Προκαθήμενος εκλέγεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Κρητική Πολιτεία εκδίδει το Διάταγμα της αναγνώρισης και εγκατάστασής του.»

ΘΕΜΑ Α2

1. στ
2. δ
3. β
4. α
5. η

ΘΕΜΑ Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 81

Οι αντίθετοι με την πολιτική του Τρικούπη βουλευτές συσπειρώθηκαν γύρω από τον Θ. Δηλιγιάννη, ο οποίος σε μεγάλο βαθμό εξέφραζε πολιτικές απόψεις αντίθετες από εκείνες του Χ. Τρικούπη. Ο Δηλιγιάννης δεν αποδεχόταν το χωρισμό των εξουσιών και στόχευε στη συγκέντρωση και τον έλεγχο τους από το κόμμα. Ο

Τρικούπης θεωρούσε το κράτος ως μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης και επιδίωκε τον εκσυγχρονισμό με κάθε κόστος, ενώ ο Δηλιγιάννης προέβαλλε το αίτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, με τη μείωση των φόρων και την παροχή ευκαιριών στους προστατευομένους του για κατάληψη δημοσίων θέσεων. Στα εδάφη της Θεσσαλίας, στα οποία κυριαρχούσε η μεγάλη ιδιοκτησία, οι τρικουπικοί υποστήριζαν τους μεγαλογαιοκτήμονες, ενώ οι δηλιγιαννικοί προσπάθησαν, χωρίς τελικά να το κατορθώσουν, να χορηγήσουν γη στους αγρότες και έλαβαν κάποια μέτρα για τη βελτίωση της θέσης τους. Ο Δηλιγιάννης επέκρινε το κοινωνικό κόστος του εκσυγχρονισμού και υποστήριζε ένα κράτος κοινωνικής αλληλεγγύης. Το κόμμα του απεχθανόταν το τυχοδιωκτικό χρηματιστικό κεφάλαιο και υποστήριζε μια αργή οικονομική ανάπτυξη που θα βασιζόταν σε παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες.

ΘΕΜΑ Β2

σχολ. βιβλ. σελ. 18

Αν λάβουμε υπόψη τις παραγωγικές δυνατότητες της Ελλάδας στη διάρκεια του πρώτου αιώνα της ανεξαρτησίας της, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του εξωτερικού της εμπορίου αφορούσε γεωργικά προϊόντα. Στις εξαγωγές, περισσότερο από τα $\frac{2}{3}$ (σε αξία) του συνόλου, ήταν γεωργικά προϊόντα. Η γενική τάση μάλιστα οδηγούσε προς τη διεύρυνση του ποσοστού των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, που έφτασαν να αντιπροσωπεύουν τα $\frac{3}{4}$ των συνολικών εξαγωγών στη δεκαετία 1900-1910. Στην κατηγορία αυτή την πρώτη θέση είχε η σταφίδα, που από μόνη της πλησίαζε σε αξία το $\frac{1}{2}$ των συνολικών εξαγωγών. Ακολουθούσε με μεγάλη διαφορά το ελαιόλαδο και, μετά το 1900, το κρασί.

Εκτός από τα παραπάνω είδη, εξαγόταν μικρές ποσότητες φυτικών προϊόντων για βιομηχανική επεξεργασία, το βαμβάκι, για παράδειγμα, την εποχή του αμερικανικού εμφυλίου πολέμου ή ο σταθερά ανερχόμενος καπνός, που όμως αντιπροσώπευε ακόμα ασήμαντο ποσοστό των εξαγωγών (2-3%). Μέχρι το 1880 επίσης υπήρχε σημαντική εμπορική κίνηση στα κατεργασμένα δέρματα, η οποία όμως σχεδόν εξαφανίστηκε στη συνέχεια. Στην κατηγορία των πρώτων υλών, τις εξαγωγές συμπλήρωναν τα μεταλλευτικά προϊόντα, που από το τέλος του 19ου αιώνα πλησίαζαν το $\frac{1}{5}$ της συνολικής αξίας των εξαγωγών. Επρόκειτο κυρίως για μόλυβδο, για μαγγανιούχα μεταλλεύματα, για σμύριδα και θηραϊκή γη. Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων ήταν κυριολεκτικά ασήμαντες.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

σχολ. βιβλ. σελ. 132-133 (2. Η διαμάχη αυτοχθόνων και ετεροχθόνων)

α. Το θέμα των σχέσεων αυτοχθόνων και ετεροχθόνων, που δίχασε την κοινή γνώμη, παρουσιάστηκε στο πολιτικό πεδίο ως διαμάχη στις θυελλώδεις συζητήσεις της

Εθνοσυνέλευσης που συνήλθε μετά την επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843. Η κύρια κρίση ξέσπασε τον Ιανουάριο του 1844 με την έναρξη της συζήτησης για το δημόσιο δίκαιο των Ελλήνων και ειδικά για το άρθρο 3 του Συντάγματος που καθόριζε τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη. Αφορμή ήταν πρόταση που υποβλήθηκε στην Εθνοσυνέλευση και η οποία ζητούσε την απομάκρυνση από δημόσιες θέσεις όλων αυτών που είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα μετά την Επανάσταση, περιορίζοντας τις θέσεις απασχόλησης για τους αγωνιστές και τις οικογένειές τους. Όπως σχολιάζει η Έλλη Σκοπετέα στο πρώτο παράθεμα, η σύγχυση της ιδιότητας του έλληνα πολίτη με τα προσόντα του δημοσίου υπαλλήλου υποδεικνύει το πρακτικό όφελος που είχε η ιδιότητα του έλληνα πολίτη και το οποίο ουσιαστικά ήταν μία θέση στο δημόσιο. Στη συζήτηση που ακολούθησε, άλλοι πληρεξούσιοι απαίτησαν συνταγματική απαγόρευση της κατάληψης δημόσιων θέσεων από τους ετερόχθονες (συνεπώς και την απόλυση όσων ήδη κατείχαν δημόσιες θέσεις), ενώ άλλοι εναντιώθηκαν με οργή σε κάθε συνταγματική ρύθμιση που θα καθιέρωνε διακρίσεις μεταξύ Ελλήνων. Συγκεκριμένα, όπως μας διευκρινίζει και πάλι η Σκοπετέα, το κλειδί των συζητήσεων ήταν η επανάσταση του 1821. Οι ετεροχθονιστές τονίζουν το γεγονός ότι επρόκειτο για επανάσταση όλου του ελληνικού έθνους και όχι μόνο συγκεκριμένων περιοχών, ενώ οι αυτοχθονιστές επιμένοντας στα γεγονότα θεωρούν ότι η επανάσταση αφορούσε μόνο τον ελλαδικό χώρο, όπου και εκδηλώθηκε, και τους κατοίκους του. Ως εκ τούτου ο Ιωάννης Μακρυγιάννης, πληρεξούσιος Αθηνών και εκπρόσωπος των αυτοχθόνων, στην Εθνοσυνέλευση υποστήριξε τον αποκλεισμό των ετεροχθόνων από τις δημόσιες θέσεις εξηγώντας με τον χαρακτηριστικό του τρόπο ότι οι ετερόχθονες τόσα χρόνια «κάθισαν στο σπίτι μας, έτρωγαν ψωμί και έφεραν άνω κάτω την πατρίδα». Ο Ευστάθιος Σίμος, πληρεξούσιος των Ηπειρωτών και εκπρόσωπος των ετεροχθόνων, υποστήριξε ότι αυτό το μικρό τελικά κράτος που δημιουργήθηκε από το αίμα των αγωνιστών είναι κοινή πατρίδα όλων των Ελλήνων ανεξαιρέτως.

Στην τρίτη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων-ετεροχθόνων το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών. Το πρόβλημα εστιαζόταν στο αν θα έπρεπε να συνεχιστεί η ιδιαίτερη εκπροσώπηση των εγκατεστημένων στην Ελλάδα ομογενών ως ξεχωριστών ομάδων (άποψη των ετεροχθονιστών), ή θα έπρεπε να ενσωματωθούν αυτοί εκλογικά στις επαρχίες που ζούσαν, τερματίζοντας ένα διαχωρισμό του παρελθόντος που δεν είχε νόημα (άποψη των αυτοχθονιστών).

β. Τελικά, το πρόβλημα της ιδιότητας του έλληνα πολίτη δεν λύθηκε με συνταγματική ρύθμιση, αποφασίστηκε όμως να υπάρξει στο μέλλον σχετική νομοθετική πράξη. Το θέμα της στελέχωσης του δημοσίου –τα προσόντα δηλαδή του δημοσίου υπαλλήλου– ρυθμίστηκε με το Β΄ ψήφισμα, που όριζε ότι δημόσιοι υπάλληλοι μπορεί να είναι: α) οι αυτόχθονες της ελληνικής επικράτειας και όσοι αγωνίσθηκαν σε αυτή μέχρι το τέλος του 1827 ή ήρθαν και εγκαταστάθηκαν κατά την ίδια περίοδο, β) όσοι αποδεδειγμένα συμμετείχαν σε πολεμικά γεγονότα της Επανάστασης μέχρι το 1829. Η ρύθμιση που επικράτησε για την τρίτη φάση της αντιδικίας ήταν συμβιβαστική, επιτρέποντας σύμφωνα με το ψήφισμα της 3ης Φεβρουαρίου 1844 στους πρόσφυγες/

ετερόχθονες το δικαίωμα ιδιαίτερης αντιπροσώπευσης στη Βουλή, εφόσον είχαν στο μεταξύ ιδρύσει χωριστό συνοικισμό (δήμο, πόλη ή επαρχία) με επαρκή πληθυσμό και συγκεκριμένα ίσο με το ήμισυ του ελάχιστου αριθμού πολιτών που απαιτείται για την εκλογή ενός βουλευτή, όπως ορίζει ο εκλογικός νόμος (παράθεμα Γ).

Θέμα Δ1

σχολ. βιβλ. σελ. 216 (**5. Η αρμοστέία του Αλέξανδρου Ζαΐμη 1906-1908**)

Ο Αλέξανδρος Ζαΐμης, έμπειρος πολιτικός, πρώην πρωθυπουργός της Ελλάδας και μετέπειτα Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, ανέλαβε τα καθήκοντα του στις 18 Σεπτεμβρίου 1906, έξι μέρες μετά την αποχώρηση του Πρίγκιπα Γεωργίου από τη θέση του Υπατου Αρμοστή. Στο διάγγελμά του προς τον κρητικό λαό (παράθεμα Α) ο Αλέξανδρος Ζαΐμης δεσμεύεται ότι θα προωθήσει τους φιλελεύθερους θεσμούς στην Κρήτη, καθώς μόνο με αυτόν τον τρόπο θα επέλθει η πρόοδος, θεωρώντας ως βάση μιας ευνομούμενης Πολιτείας την ισότητα απέναντι στον νόμο χωρίς καμία διάκριση χριστιανών μουσουλμάνων, την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και την ελευθερία του τύπου. Θεωρεί ότι ο δρόμος για την τελική λύση του Κρητικού ζητήματος έχει ήδη προλειανθεί από την προηγούμενη κρητική πολιτεία και πως οι Προστάτιδες Δυνάμεις με τις τελευταίες αποφάσεις τους απέδειξαν ότι συμμερίζονται τους πόθους του κρητικού λαού.

Η πολιτική ομαλότητα επανήλθε στην ταραγμένη Κρήτη και μια νέα περίοδος δημιουργίας εγκαινιάστηκε. Όπως μας πληροφορεί και το παράθεμα Β, στις 2 Δεκεμβρίου 1906 η Β΄ Συντακτική Συνέλευση των Κρητών ψήφισε νέο πιο φιλελεύθερο και βελτιωμένο σύνταγμα κατά το πρότυπο του ελληνικού συντάγματος του 1864. Η οικονομία βελτιώθηκε, η δημόσια διοίκηση αναδιοργανώθηκε και καταβλήθηκε ιδιαίτερη φροντίδα για την οργάνωση της δημόσιας υγείας και της παιδείας.

Το πιο σημαντικό είναι ότι οργανώθηκε για πρώτη φορά η Πολιτοφυλακή της Κρήτης, δηλαδή ο πρώτος τακτικός στρατός του νησιού (Οκτώβριος 1907), που εξελίχθηκε σε αξιόλογη δύναμη, όπως φάνηκε αργότερα στους Βαλκανικούς πολέμους 1912 - 1913. Θα στελεχωνόταν από Έλληνες αξιωματικούς που προηγουμένως θα παραιτούνταν από τον ελληνικό στρατό. Αποτελούνταν από δύο τάγματα συνολικής δύναμης 1.155 ανδρών, ενώ από το 1910 και Κρήτες υπαξιωματικοί θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν μαθήματα στη Σχολή Ευελπίδων ως ακροατές (παράθεμα Β).

Η παρουσία των ξένων στρατευμάτων κατέστη πλέον περιττή και οι Μ. Δυνάμεις αποφάσισαν να εκκενώσουν την Κρήτη μέσα σε ένα χρόνο (η αποχώρησή τους άρχισε από τον Ιούλιο του 1907 όπως αναφέρει το παράθεμα Β), με μόνη εγγύηση την ασφάλεια των μουσουλμάνων της νήσου. Ένα ευχαριστήριο Ψήφισμα της Κρητικής Βουλής (21 Μαΐου 1908) προς τις Μ. Δυνάμεις ήταν η επίσημη πολιτική πράξη της χειραφέτησης της Κρήτης από την προστασία των Μ. Δυνάμεων. Το νησί έπρεπε πλέον να κινείται με τις δικές του δυνάμεις στη διαχείριση του Κρητικού Ζητήματος.